

SPORMETRE
The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1404163

Geliş Tarihi (Received): 15.12.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 16.04.2024

Online Yayın Tarihi (Published): 30.06.2024

SPOR TURİZMİNİN İMKAN VE ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖZELİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Muhammet Nimet Çavuş^{1*}

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Didim Meslek Yüksekokulu, AYDIN

Öz: Spor turizmi kavramı, hem akademik bir çalışma alanı hem de bilinirliği giderek artan bir turizm ürünü olarak son yıllarda daha da ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda çalışmada, Türkiye’de spor turizminin gelişimini, imkan ve etkileri açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında öncelikle spor turizmi kavramı, spor turizminin önemi ve etkileri açıklanmış, daha sonra Türkiye’de spor turizmine ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Türkiye her mevsim spor yapmaya uygun iklim koşullarına sahip olup dağ, nehir, kanyon, mağara vb. zengin coğrafi koşulların yanı sıra alternatif spor faaliyetlerine uygun mekânlara da sahiptir. Bu bağlamda Türkiye’de gerek kamu gerek özel sektör tarafından son yıllarda yapılan büyük tesis yatırımları spor tesislerinin yetersizliği sorununu çözmeye önemli bir adım olurken bu tesislerin içerisine ya da çevresine yapılan konaklama tesisleri de hem bölge halkına hem de ülkeye gelir kaynağı olmuştur. Literatür incelendiğinde Türkiye’de spor turizminin gelişmesinde Türkiye’nin ev sahipliği yaptığı uluslararası spor organizasyonlarının yanı sıra Türkiye’de doğa ve macera turizmi kapsamında gerçekleştirilen sportif faaliyetlerin de etkili olduğu belirlenmiştir. Türkiye iklimi, doğası ve konumu gereği doğa ve macera turizmi kapsamında gerçekleştirilen dağcılık, rafting, rüzgar sörfü, kayak, golf, dalış gibi sportif faaliyetler için uygun bir ülke olduğunu söylemek mümkündür. Sonuç olarak, spor turizmi Türkiye’de her yıl büyüyerek tanınır hale gelen bir turizm türüdür. Hem turizm hem spor tüketicileri için tüketici eğilimleri dikkate alınarak, spor ve turizm sektörleri arasındaki işbirliği sağlanmalıdır. Turizmin yılın her ayı faaliyet gösteren bir sektör olabilmesi için çeşitliliğin ve kaynakların artırılması gerekmektedir. Spor turizmi kapsamında kayak, golf, rüzgar sörfü, dalış, rafting, kano gibi çok önemli sektör değerlerine sahip olan Türkiye, bu alanlara hizmet edecek altyapıyı en iyi şekilde geliştirmelidir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Spor turizmi, Türkiye

OPPORTUNITIES AND IMPACTS OF SPORTS TOURISM: AN EVALUATION SPECIFIC TO TURKEY

Abstract: The concept of sports tourism has come to the fore in recent years both as an academic field of study and as a tourism product that is increasingly popular. In this context, the study aims to examine the development of sports tourism in Turkey in terms of its possibilities and effects. Within the scope of the research, firstly the concept of sports tourism, the importance and effects of sports tourism were explained, and then an evaluation was made regarding sports tourism in Turkey. Turkey has climatic conditions suitable for sports in all seasons and has mountains, rivers, canyons, caves, etc. In addition to rich geographical conditions, it also has venues suitable for alternative sports activities. In this context, the large facility investments made by both the public and private sectors in Turkey in recent years have been an important step in solving the problem of inadequacy of sports facilities, while the accommodation facilities built in or around these facilities have become a source of income for both the local people and the country. When the literature is examined, it has been determined that the international sports organizations hosted by Turkey, as well as the sports activities carried out within the scope of nature and adventure tourism in Turkey, are effective in the development of sports tourism in Turkey. It is possible to say that Turkey is a suitable country for sports activities such as rafting, windsurfing, skiing, golf and diving, which are carried out within the scope of nature and adventure tourism, due to its climate, nature and special location. As a result, sports tourism is a type of tourism that grows and becomes well-known in Turkey every year. Cooperation between the sports and tourism sectors should be ensured, taking into account consumer trends for both tourism and sports consumers. In order for tourism to be a sector that operates every month of the year, diversity must be increased. Turkey, which has very important sector values such as skiing, golf, windsurfing, diving, rafting and canoeing within the scope of sports tourism, should develop the infrastructure that will serve these areas in the best way possible.

Key Words: Tourism, Sports tourism, Turkey

* Sorumlu Yazar: Muhammet Nimet Çavuş, Öğr. Gör. Dr., mncavus@adu.edu.tr

GİRİŞ

Turizm ve spor, 21. yüzyılda dünya çapında milyonlarca insanı harekete geçiren iki sosyal olgudur. Birbirini tamamlayan iki sektör olan turizm ve spor birlikte, çok çeşitli ekonomik yan ürünler yaratma konusunda etkili bir potansiyele sahip olan günümüz toplumunun en güçlü ekonomik itici gücünü temsil etmektedir (GSB, 2019). Spor turizmi, son yıllarda gördüğü yüksek düzeyde talep ve ekonomik hacmi ile turizm türleri arasında öne çıkmaktadır (Duman, ver ark., 2021).

Turizm ve spor birbiriyle ilişkili ve tamamlayıcı kavramlardır. Spor, profesyonel, amatör veya boş zaman etkinliği olarak farklı destinasyonlarda ve ülkelerde oynamak ve yarışmak için önemli oranda seyahat etmeyi içermektedir (UNWTO, 2023). Spor turizmi, insanların sportif etkinlikleri izlemek veya orada bulunmak için bu etkinliklere katılım sağlayarak yurtiçi ya da yurtdışı seyahat etmektir (Kurtzman ve Zauhar, 1995). Diğer bir ifadeyle spor turizmi, bireylerin önceden belirlenmiş bir etkinliğine katılımlarıyla gerçekleşen seyahatlerden oluşan turizm çeşididir (Turco ve ark., 2002). Bu tanımlar ışığında spor turizminin, insanların farklı spor aktiviteleri yapmak ve izlemek için seyahat ettiği bir turizm türü olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmacılar, insanların yüzyıllardır spora katılmak veya spor izlemek için seyahat ettiğini fark etmişlerdir (Delpy, 1998; Gibson, 1998). Spor turizminin hızla gelişim göstermesinin temelinde ekonomi, tutum ve teknolojik olmak üzere üç nedenin olduğu ileri sürülmüştür (Ross, 2001). Bunun yanı sıra Dünya Turizm Örgütü ve Uluslararası Olimpiyar Komitesi spor ve turizm arasındaki ilişkileri kuvvetlendiren etkinlikleri geliştirerek spor turizminin bilinirliğini her geçen gün artırmaktadır. Günümüzde spor ve turizm, gelişmiş dünyanın en çok rağbet gören eğlence deneyimleri arasındadır (Bulut, ve ark., 2021). Spor turizmi ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan birçok fayda sağlamaktadır. Spor turizminin ekonomiye katkı sağlama, tanıtım ve pazarlama fırsatı sağlama, yerel kültürü deneyimleme şansı sunma, sağlıklı yaşamı teşvik etme ve yerel spor altyapısının gelişmesini sağlama gibi önemli avantajları bulunmaktadır.

Sporla ilgili turizm kavramı, hem akademik bir çalışma alanı hem de bilinirliği giderek artan bir turizm ürünü olarak son yıllarda daha da ön plana çıkmıştır. Türkiye’de turizm, deniz-kum-güneş anlayışına ek olarak alternatif turizm türlerinden olan spor turizmine açılması oldukça önemlidir. Dolayısıyla Türkiye’nin spor turizmi faaliyetleri için olanaklarının belirlenmesi, bu alana yapılacak yatırımların en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmada Türkiye’nin spor turizmi olanakları ve bu olanaklar kapsamında spor turizminin etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Spor Turizmi ve Etkileri

Spor ve turizm birçok açıdan küreselleşmenin başlıca cephelerinden ikisidir (Cooper ve Wahab, 2001; Miller ve ark, 2001). Spor ve turizme yönelik artan akademik ilginin yanı sıra, sporla ilgili turistik faaliyetlerin en göze çarpan iki yönü arasındaki karşılıklı ilişkilere de artan bir ilgi ortaya çıkmıştır. Spor turizmi, pasif (örneğin, spor etkinlikleri ve spor müzeleri) bir spor tatiline veya aktif bir spor tatiline (örneğin tüplü dalış, bisiklete binme, golf) katılmak için seyahati içerir ve sporun veya turizmin baskın faaliyet veya seyahat nedeni olduğu durumları içerebilir. Standevan ve De Knop (1999) bu nedenle spor turizmini “evden ve iş yerinden uzaklaşmayı

gerektiren ticari olmayan veya ticari nedenlerle gelişigüzel veya organize bir şekilde katılan, spor faaliyetine her türlü aktif ve pasif katılım” olarak tanımlamaktadır.

Spor turizmi kavramı, Dünya Turizm Örgütü (World Tourism Organization-WTO) tarafından “Genellikle rekabetçi nitelikteki ticari ve ticari olmayan faaliyetleri içeren bir spor etkinliğine seyirci olarak katılan veya aktif olarak katılan bir turistin seyahat deneyimini ifade eden bir turizm faaliyeti türü” olarak tanımlamıştır (WTO, 2019). Spor, turizm içerisinde önemli bir faaliyettir ve turizm ve seyahat temel olarak birçok spor türüyle ilişkilidir. İki kavramın spesifik birleşimi, paydaşların bakış açılarına ve onların spor turizmine olan ilgilerine göre farklılık göstermektedir. Spor ve turizm arasındaki bağları daha iyi anlamak ve ortak katkılarının faydalarına ilişkin farkındalığı artırmak amacıyla, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından 22-23 Şubat 2001 tarihlerinde Barselona’da Birinci Dünya Spor ve Turizm Konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansta iki ayrı dünya olan spor ve turizmin pek çok ortak noktasının olduğu açıkça ortaya konmuştur (WTO ve IOC, 2001).

Gibson (1998) tarafından spor turizmi aktif, nostalji ve olay tabanlı spor turizmi olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştır. Aktif spor turizmi, yarışmak veya spor yapmak amacıyla seyahat eden sporcuların ve tatillerinde serbest zaman aktivitesi olarak konaklama tesislerinin spor tesislerinden faydalanmak için seyahat edenlerin gerçekleştirdiği seyahatlerdir. Yamaç paraşütü, rüzgar sörfü, kayak, golf gibi sporlara katılım aktif spor turizmine örnek gösterilebilmektedir. Nostalji sporu turizmi, sporun kültürel miras ile ilintili ve tarihi açıdan önemli bir yere sahip olan yerlerin ziyaret edilmesini kapsamaktadır (Fairley, 2003). Etkinlik tabanlı spor turizmi ise, spor etkinliklerine izleyici olarak katılmanın öne çıktığı spor turizmi çeşididir. Olimpiyat Oyunları, Formula I ve FIFA Dünya Kupası, NASCAR, Fransa bisiklet turu, Wimbledon Tenis Turnuvası, Moto GP, yol ve maraton yarışmaları, gibi spor etkinlikleri sporseverleri bu etkinlikleri izlemek amacıyla seyahat etmelerini sağlayarak turizm faaliyetlerini gerçekleştirir.

Ross (2001) tarafından yapılan çalışmada spor turizminin düzenlendiği ülkeler açısından olumlu etkileri şu şekilde belirtilmiştir:

- Spor, turizm endüstrisine yapılan bir yatırımdır.
- Dolu oteller, restoranlar ve perakende satış yerleri aracılığıyla ekonomik büyüme yaratır.
- Topluluğunuz için olumlu bir imaj oluşturur ve olumlu imajı geliştirir.
- Yeni ürün, yeni bir turizm destinasyonu yaratır.
- Topluluğunuzdaki tesis kullanımını maksimuma çıkarır.
- Topluluk ilişkileri kurar ve kurumsal desteği güçlendirir.
- Gençlik fırsatı/eğlence yaratır.
- Yüksek getirili ziyaretçilerin, özellikle de tekrarlayanların ilgisini çeker.
- Hedef için olumlu imaj oluşturur.
- Destinasyon altyapısının geliştirilmesinde etkilidir.
- Artan bir turizm büyüme hızı veya daha yüksek bir talep yaratır.
- Yeni spor tesislerinin yönetimi için mali miras güvence altına alma fırsatı sunar.
- Spor ve spor etkinlikleri için topluluk desteğini artırır.

Bir uluslararası spor etkinliği, ziyaretçiyi etkinliğe çekme ve küresel dikkati destinasyona çekme açısından ev sahibi destinasyona yarar sağlamaktadır. Ancak bu tür kısa vadeli faydaların yanı sıra, ekonomiden sosyallığe kadar çeşitli açılardan uzun vadeli turizm gelişimi için bir katalizör olabilir. Günümüzde yaygın hale gelen spor turizmi etkinlikleri aynı zamanda

çok önemli ekonomik faaliyetler haline gelmiştir. Spor turizmi üzerine yürütülen araştırmalar, uluslararası ve ulusal düzeyde araştırmacılar, hükümet ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir (Akyol ve Akkaşoğlu, 2021).

Turizm, sürdürülebilir kalkınmaya ve 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefine (SKH) ulaşılmasına katkıda bulunabilir. Bu genel bakış, spor turizminin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine nasıl katkıda bulunabileceğini ve spor turizmini geliştirirken sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamak için nelerin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Spor turizminin karşılaştırmalı gücü fiziksel aktivitelere katılım, etkileşim fırsatları ve hemen hemen her yerde yüksek gelişme potansiyeline dayanmaktadır. Bu özellikleri sayesinde spor turizmi, dikkate alınarak geliştirildiği takdirde çeşitli Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynayabilir (UNWTO, 2023).

Turizm ve spor günümüz dünyasının temel kültürel unsurlarıdır ve modern toplum ve uluslararası turizm üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bununla birlikte spor ve turizmin, sivil toplumların çoğunda takdir edilen ve hükümetler tarafından giderek daha fazla kabul gören önemli bir sosyo-ekonomik etkisi bulunmaktadır. Spor etkinlikleri, birçok turistik destinasyon için önemli bir çekim faktörüdür. Şehirler veya ülkeler, önemli spor etkinlikleri düzenleyerek turist çekmeye çalışmaktadır. Uluslararası spor turnuvaları, Olimpiyat Oyunları, Dünya Kupası gibi spor etkinliklerinin düzenlendiği destinasyonlar, milyonlarca turist için ziyaret ettiği yerlerdir. Bu etkinlikler, aynı zamanda ekonomik bir fırsat sunmaktadır. Çünkü, turistlerin konaklama, yeme-içme, ulaşım gibi ihtiyaçlarına yanıt verecek turizm dahil birçok hizmet sektörü bu etkinliklerden faydalanabilmektedir.

Türkiye’de Spor Turizmi Olanakları

Türkiye, konumu nedeniyle hem eski Asya Türk kültürünün Avrupa’ya taşındığı bir bölge, aynı zamanda Batı kültürünün doğuya açılan bir kapısıdır. Asya ile Avrupa arasındaki önemli bir ticaret ve göç yollarının merkezi olmakla birlikte ülkeyi tüm dünyaya bağlayan Akdeniz, Ege Denizi ve Karadeniz ile çevrilidir. Türkiye, konumu ve çeşitlilik gösteren doğasıyla spor turizminde öne çıkan bir ülke olarak ortaya çıkmak için iyi bir konumdadır.

Türkiye’nin konumu, doğası ve iklimi gereği spor turizmi olanakları oldukça çeşitlidir. Türkiye’nin nehirleri uzunlukları, derinlikleri ve su rejimleri nedeniyle hem yeni başlayanlar hem de deneyimliler için kano ve rafting için uygun koşullar sunmaktadır. Rafting için en iyi nehirlerden bazıları Çoruh, Barhal, Berta, Fırtına, Çolak, Köprüçay, Manavgat, Dragon, Göksu (Silifke), Zamantı, Göksu (Feke), Kızılırmak ve Dalaman Çayı’dır (Yılmaz, ve ark., 2020).

Dalış sporu için Türkiye’de Akdeniz ve Ege kıyıları uygun imkanlara sahiptir. Gelibolu’da Birinci Dünya Savaşı’ndan kalma batıklara yerel makamların özel izniyle dalış yapmak mümkündür (Akay, 2023). Spor amaçlı, uygun ekipmanla ve kısıtlamasız alanlarda dalışa izin verilmektedir. Yabancı dalgıçların niteliklerine ve eğitimlerine ilişkin resmi belgelere sahip olmaları ve dalış sırasında bir türk rehberin eşlik etmesi gerekmektedir. Dalış ekipmanlarıyla dalış limiti 30 metredir. Eğitim amaçlı olarak bu sınır 42 metreye kadar çıkarılabilmektedir (Yılmaz, ve ark., 2020). Türk arkeolojik ve kültürel hazinelerinin korunması amacıyla, Türk antikalarının veya doğal örneklerinin taşınması veya ihraç edilmesi kesinlikle yasaktır.

Rüzgar sörfü için Türkiye’de Çeşme, Bodrum, Datça yarımada ve Antalya koyları uygun şartlara sahiptir. Alaçatı, sahilden 500 metre kadar uzanan sığ bir alana sahiptir. Gelgit veya akıntının olmadığı bir deniz olması nedeniyle rüzgar sörfü ile ilgilenen sporcuların tekniklerini ve serbest stillerini geliştirmeleri için uygun bir yerdir (Avcı ve Barışık, 2015). Bodrum

Bitez’de en güçlü rüzgarlar haziran ayından eylül ayına kadar görülür. Bu dönem rüzgar sörfüyle ilgilenen sporcular için ideal dönemdir.

Türkiye’de son yıllarda popüler olan su sporlarından biri olan kiteboarding sporu için Türkiye kıyılarında birçok kiteboard merkezi açılmıştır. Yaz aylarında bu merkezler yerli ve yabancıların uğrak yeri haline gelmiştir. Marmaris yakınlarındaki Gökova Körfezi’ndeki Akyaka, Çeşme’de Pırlanta Plajı ve Alaçatı, İzmir yakınlarındaki İçmeler-Urla ve İstanbul’daki Burç Plajı bu spor için uygun merkezlerdendir. Gökova, kiteboardcular için sürekli hafif rüzgarlara ve düzenli küçük dalgalara sahiptir ve onlar için uzun bir kumsala sahiptir. Pırlanta plajı Ege Denizi’ne açık olduğundan kuvvetli rüzgarlara sahiptir, bu nedenle genellikle deneyimli kiteboardcular burayı tercih eder. Alaçatı hafif rüzgarlara ve sığ sulara sahip olduğundan yeni başlayanlar için idealdir. Ayrıca Urla’nın sığ suları ve hafif rüzgarı vardır, bu nedenle yeni başlayanlar için uygun bir yerdir. Burç plajı, İstanbul’un Karadeniz kıyısındaki Kilyos’ta yer alır ve uzun bir plaja doğru kuvvetli rüzgarlar ve yüksek dalgalara sahiptir, profesyoneller için iyi bir konumdur (Ayhan ve Öçalan, 2022).

Türkiye’de yamaç paraşütü, sıcak hava balon turları, planörle uçuş sporu, paraşüt gibi hava sporları etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Muğla-Fethiye’de bulunan Babadağ’da, Kayseri Ali Dağ’da, Ankara-Gölbaşı, Denizli-Honaz, İzmir Bozdağ’da yamaç paraşütü yapılabilmektedir (Pirselimoğlu-Batman ve Demirel, 2015). Planörle uçuş, yelken kanat, model uçak gibi hava sporları ve bu sporlara ilişkin eğitimler Eskişehir, Pamukkale, Efes, İstanbul ve Ankara’da verilmektedir. Öte yandan Kapadokya destinasyonunda balon turlarına katılmak turistlerin en çok tercih etkinliklerden biridir (Yılmaz ve Yeşilyurt, 2020).

Son yıllarda Türkiye’de uluslararası standartlarda golf sahaları açılmıştır. Bu nedenle Türkiye, dünyanın dört bir yanından oyuncuların buluşabileceği bir golf merkezi haline gelmiştir. Antalya ilinin 30 km doğusunda bulunan Belek, bölgenin kültürel, tarihi ve doğal gezileriyle benzersiz bir avantaja sahip olmasıyla golf turizmi için potansiyel oluşturmaktadır (Çetinkaya, ve ark., 2019). İstanbul, Ankara, Kapadokya, Bodrum ve Kuşadası’nda da birinci sınıf kurslar mevcuttur. Türkiye’de kursların çoğu konaklama, restoran ve eğlence gibi gerekli tesislerin bulunduğu kıyı bölgelerindeki turistik tesislerin yakınındadır. Bu da golf turizminin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olmuştur.

Türkiye kayak yapmaya uygun dağları, kar kalitesi ve yeni kayak tesisleriyle sahada öne çıkmaktadır. Bursa-Uludağ, Bolu-Kartalkaya, Kocaeli-Kartepe, Erzurum-Palandöken, Kayseri-Erciyes, Isparta-Davraz ve Kars-Sarıkamış’ta bulunan kayak merkezleri kış aylarında yer ve yabancı birçok misafiri ağırlamaktadır (Erbaş, 2016; Evren ve Kozak, 2019; Korgavuş, 2017). Bu merkezleri ağırlıklı olarak iç pazardan gelen taleplere cevap verse de son yıllarda yürütülen tanıtım ve pazarlama faaliyetleriyle uluslararası alanda da tanınır hale gelmiştir. Aralık-Mart ayları arasındaki sezonda Türkiye, özellikle Rusya, Ukrayna, Polonya ve Orta Doğu ülkelerinden gelen yabancı turistlerin ilgisini çeken destinasyondur. En çok ziyaret edilen kayak merkezi Uludağ’dır. Uludağ, büyük şehirlere yakınlığı, 4500’ün üzerinde yatak kapasitesi ve Türkiye’nin en büyük kış ve doğa sporları merkezi olmasıyla öne çıkmaktadır. Son yıllarda ciddi altyapı yatırımlarıyla geliştirilen Erciyes Kayak Merkezi, 102 km uzunluğunda 34 piste, 18 teleferiğe ve 1500 yatak kapasiteli bir merkezdir. Palandöken Kayak Merkezi ise, Alp disiplini kayak ve snowboard için uygun pistlerin yanı sıra yamaç paraşütü, dağcılık gibi farklı aktiviteleri de yapma imkanı sunmaktadır. 2011 yılında 25. Dünya Üniversite Kış Oyunlarına ev sahipliği yapan Palandöken’de 7 kolay, 8 orta-profesyonel ve 4 doğal parkur bulunmaktadır (Kazan ve ark., 2015). Bu kayak merkezi 2466 yatak kapasitesine sahiptir. Kar kalitesiyle öne

çıkan Sarıkamış Kayak Merkezi, toplam uzunluğu 22 400 m olan üç etaptan oluşan üç pistli bir merkezdir. Bu kayak merkezi, 22 otel ve 1513 yatak kapasitesiyle hizmet vermektedir.

Türkiye’de spor turizmine yönelik kayak merkezleri, golf sahaları, sportif havacılık merkezleri gibi alanların içerisinde ya da yakınında konaklama tesislerinin mevcudiyeti gerek kamu gerek özel sektörün bu bölgelere yatırım yaptıklarının göstergesi olduğu ifade edilebilmektedir. Özellikle son yıllarda golf ve kış sporlarına artan ilgi nedeniyle bu sporların gerçekleştirilebildiği bölgelerde de konaklama tesislerinin sayılarında artış olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların belirli bir destinasyona seyahat etmeyi tercih etme nedenleri çok ya da az olsa da, giderek yaygınlaşan nedenlerden biri de şu ya da bu şekilde spora katılmak ya da spor deneyimi yaşamaktır. Çağdaş toplumda spor kadar önemli ve heterojen seyahat akışlarını yaratan çok az güç vardır. Dahası, spor, zengin ve çeşitli ziyaretçi deneyimleriyle motive edilir ve dolayısıyla bunlarla ilişkilendirilir ve bu durum turizm destinasyonlarının profiline ve benzersizliğine katkıda bulunmaktadır. Sporla ilgili turizmi geliştirme girişimleri yoluyla geliştirilen veya gençleştirilen turizm destinasyonlarının örnekleri giderek daha fazla ortaya çıkmaktadır (Weed ve Bull, 2004). Son yıllarda sporla ilgili seyahatlerin kapsam ve hacminin katlanarak arttığı belirtilmektedir (Faulkner ve ark., 1998). Bunun nedeninin bir kısmı, sporun mekansal seyahat akışlarını ve turizm destinasyonu geliştirme çıkarlarını etkileyebileceği yolların çeşitliliğinde yatmaktadır.

Günümüzde spor ve turizm faaliyetleri tüm dünyada ulusal sınırlara bakılmaksızın, buluşma noktası veya turizm destinasyonunun lokasyonu ne olursa olsun düzenlenmektedir. Daha özel olarak, Olimpiyat Oyunları ve dünya çapındaki ve kıtasal spor yarışmaları, büyük ölçekte bir kalkınma projesi ve seyahat kaynağıdır; etkinliğe ev sahipliği yapan destinasyonun imajının şekillenmesine katkıda bulunurlar ve dolayısıyla etkinliğin sona ermesinden sonra bile turizmi canlandırmaya devam ederler (Çetin, 2019).

Literatür incelendiğinde spor turizminin, bireyler, şehirler ve ülkeler açısından ekonomik, kültürel, sosyal birçok faydası olduğu belirlenmiştir (Atçı, ve ark., 2016; Çakıcı ve Yavuz, 2013; Daniels ve Norman, 2003; Gürsoy, 2016; Karakoç, 2011; Öncel, 2018; Scandizzo ve Pierleoni, 2018; Toramanlı, 2014). Spor faaliyetlerinin turizm faaliyetleri ile ilişkilendirilmesi, faaliyet gösterilen bölge halkı ve devlet için önemli fırsatlar sunmaktadır. Ekonomik olarak hem bölge halkı hem de ülke için bir gelir kaynağı yaratılırken, kültürel olarak birçok kişinin etkileşimi ile hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kültür alışverişine katkı da bulunmaktadır. Büyüyen spor turizmi pazarında rekabet edebilmek için, toplulukların spor turizminin yararları ve etkileri, etkinlikler için teklif verme süreci, olası sponsorluk fırsatları ve başarılı bir spor etkinliğinin planlama ve ev sahipliği yapma süreçlerinde yer alan diğer unsurlar hakkında derinlemesine bir anlayış geliştirmeleri çok önemlidir.

Spor turizmi Türkiye özelinde incelendiğinde, Türkiye’nin bu konuda yüksek potansiyele sahip ülkelerden biri olduğu görülmüştür (Korgavuş, 2017; Yasun ve Kaynar, 2022; Yeşil, 2015). Bunun yanı sıra Türkiye’de spor turizmine yönelik yatırımların, tanıtımların, paydaş işbirliklerinin yetersiz olduğunu ortaya koyan çalışmalara da literatürde rastlanmıştır (Karadeniz ve Güdük, 2015). Türkiye’nin doğal güzelliklere sahip bir ülke olması, doğa sporlarını tercih eden bireylerin ülkeyi ziyaret etmelerini sağlayacaktır. Bu ziyaretlerin ülkeye olan katkısını artırmak için yapılan yatırımların doğal çevreyi ve dengeyi bozmamasına özen gösterilmelidir. Türkiye’de spor turizmi bütünsel, belli bir vizyona uygun ve geniş bir spor

yelpazesi içerisinde; tüm spor faaliyetlerini kapsayacak şekilde istenilen düzeye ulaşmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de spor turizmi gelişiminin beklenen düzeye ulaşabilmesi için spor ve turizm alanında ilgili tüm kurum, kuruluş ve paydaşlar arasında bilgi paylaşımı yoluyla etkin işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

Spor ve turizmin benzer hedefleri vardır. Bunlar; diğer kültürlerin ve yaşam tarzlarının yakınlaşmasına ve onların anlaşılmasına yardımcı olmak ve toplumlar arasında barışı teşvik etmektir. Bu açıdan bakıldığında, başkalarıyla ilişki kurması gereken varlıklar olarak insanların daha iyi olmasını amaçlayan birbirini tamamlayan spor ve turizm arasındaki ortak hareket gelecek yıllarda her yönde büyümesi beklenmektedir. Büyük spor etkinlikleri, büyük turizm etkinlikleri olarak düşünülmeli ve planlanmalıdır. Spor ve turizm için teorik bir çerçeve geliştirip, spor ve spor turizminin gelecekteki eğilimleri, spor ve turizmin farklı sosyo-ekonomik etkileri ve bunların en iyi şekilde nasıl yönetilebileceği ele alınmalıdır.

Spor ve turizm boş zaman kullanımını açısından yenilik kaynağıdır. İnsanlar, bazen marjinal kalan bazen de kitlesel katılım faaliyetlerine dönüşebilen yeni turizm türleri ve yeni spor faaliyetlerini keşfetmektedirler. Bu anlamda her iki sektör de yeni destinasyonların gelişimi için itici güçtür ve dünya çapında daha az gelişmiş veya daha az avantajlı destinasyonların veya bölgelerin kalkınmasına bir katkıda bulunabilir. Spor altyapısının oluşturulması için gereken çaba miktarı nedeniyle, bu altyapının, spor tesislerinin bulunduğu destinasyonlara seyahat eden turistlerin de erişebileceği şekilde tasarlanması ve yönetilmesine giderek daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu altyapı, konaklama birimleri, ulaşım ağları, rekreasyon alanları, sağlık ve turizm hizmetleri gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bunun için bu unsurlar, planlanan turizm veya spor faaliyetinin kapsamına, destinasyonun potansiyeline ve hedeflenen talebin beklentilerine göre şekillendirilmelidir.

Arzın talebe uyacak şekilde ayarlanması gerekir. Arzın aynı zamanda öncelikleri ve talepten elde etmeyi amaçladığı faydalar konusunda da net bir anlayışa sahip olması gerekir. Spor turizmi ve turistik sporlara yönelik arz ve talebin doğru şekilde ayarlanması için bu iki alanda büyük çaba sarfedilmelidir. Hem turizm hem spor tüketicileri için tüketici eğilimleri dikkate alınarak, spor ve turizm sektörleri arasındaki işbirliği sağlanmalıdır. Turizmin yılın 12 ayı faaliyet gösteren bir sektör olabilmesi için çeşitliliğin artırılması gerekmektedir. Spor turizmi kapsamında dağcılık, kayak, golf, rüzgar sörfü, dalış, rafting, kano, maratonlar, bisiklet ve triatlon yarışları gibi çok önemli sektör değerlerine sahip olan Türkiye, bu alanlara hizmet edecek altyapıyı en iyi şekilde geliştirmelidir.

KAYNAKLAR

Akay, B. (2023). *Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma batıklar Çanakkale Savaşları araştırmacılarına yol gösteriyor*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/birinci-dunya-savasindan-kalma-batiklar-canakkale-savaslar-arastirmacilarina-yol-gosteriyor/2849123>

Akyol, C., Akkaşoğlu, S. (2021). Alternatif turizm türlerinin destinasyonlara katkısı: Artvin ve spor turizmi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(1), 177-194.

Atçı, D., Unur, K., Gürsoy, D. (2016). The impacts of hosting major sporting events: resident’s perceptions of the mediterranean games 2013 in Mersin. *International Review of Management and Marketing*, 6(1), 1369-145.

Avcı, N., Barışık, Ş. M. (2015). Rüzgarsörfü okullarının turizmdeki önemi: Alaçatı örneği. *Journal of Yasar University*, 10(37), 6381-6477.

- Ayhan, R., Öçalın, M. (2022). Uçurtma sörfü (kitesurfing) ile ilgilenen bireylerin serbest zaman egzersiz düzeyleri, serbest zaman engelleri ve motivasyonlarının incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1), 13-32.
- Bulut, Ç., Duman, S., Şahin, H. M., Duman, G., Uluç, E. A. (2021). Spor turizminde inovasyonel yaklaşımlar: e-spor. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 396-412.
- Cooper, C., Wahab, S. (2001). *Tourism in Age of Globalisation*. London: Routledge.
- Çakıcı, C., Yavuz, G. (2013). Akdeniz Oyunları bağlamında spor etkinlikleri ve olası etkileri. 1. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu*. Türkiye.
- Çetin, A. (2019). Mega spor etkinliklerinde spor mirası konseptinin gerekliliği. *Journal of Health and Sport Sciences*, 2(2), 66-73.
- Çetinkaya, G., Kaplan, M., Ömürş, E. (2019). Golf turizm motivasyonlarının incelenmesi: Antalya Belek destinasyonu üzerine nitel bir çalışma. *Journal of Yasar University*, 14(53), 42-55.
- Daniels, M., Norman, W. (2003). Estimating the economic impacts of seven regular sport tourism events. *Journal Of Sport Tourism*, 8(4), 214-222.
- Delpy, L. (1998). Editorial. *Journal of Vacation Marketing*, 4(1), 4-5.
- Duman, S., Şahin, H. M., Uluç, E. A., Bulut, Ç. (2021). Spor turizminin Türkiye açısından ekonomik boyutu. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 367-383.
- Erbas, E. (2016). Competitive determinance–performance analysis: an illustration on Turkish winter tourism destinations. *Tourism Analysis*, 21(1), 93-106.
- Evren, S., Kozak, N. (2019). Kış turizmi destinasyonlarının algılanan performansı: Türkiye’deki beş destinasyonun kıyaslaması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30(1), 45-56.
- Fairley, S. (2003). In search of relived social experience: group-based nostalgia sport tourism. *Journal of Sport Management*, 17, 284-304.
- Faulkner, B., Tideswell, C., Weston, A. M. (tarih yok). Leveraging tourism benefits from the Sydney 2000 Olympics. *Sport Management Association of Australia and New Zealand, Gold Coast, Australia*.
- Gibson, H. J. (1998). Sport tourism: A critical analysis of research. *Sport Management Review*, 1(1), 45-76.
- GSB. (2019). Türkiye Spor Turizmi Çalıştay Bilgi Notları. *Türkiye Spor Turizmi Çalıştay: Sporda Marka Ülke Türkiye*. Antalya: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. <https://turkiyesporturizmicalistayi.gsb.gov.tr/Sayfalar/3500/3489/i-classfas-fa-question-circle-i-bilgi-notlari.aspx>
- Gürsoy, Y. (2016). Giresun ilinin spor turizmi açısından değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 9(45), 1080-1088.
- Karadeniz, E., Güdük, T. (2020). Evaluation of Mersin province sports tourism potential by SWOT analysis. *Journal of Tourism Theory and Research*, 6(2), 115-129.
- Kazan, H., Hobikoğlu, E. H., Karademir, H., Dalyancı, L., Turguter, Y. (2015). Economic development of ski industry in experimental innovation: example of Palandöken Turkey and Alps Switzerland. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 195, 487-492.
- Korgavuş, B. (2017). Erzurum Palandöken'in kış turizmi açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi*, 1(1), 13-23.
- Kurtzman, J., Zauhar, J. (1995). Tourism sport international council. *Annals of Tourism Research*, 22(3), 707-708.

Miller, T., Lawrence, G., McKay, J., Rowe, D. (2001). *Globalization and sport: Playing the world*. London: Sage Publications Ltd.

Öncel, A. (2018). Uluslararası spor organizasyonlarının sosyoekonomik etkileri: 2012 Londra Olimpiyatları örneği ve Türkiye için bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(22), 357-375.

Pirselimoğlu-Batman, Z., Demirel, Ö. (2015). Altındere Vadisi Meryemana Deresi güzergahında doğa temelli turizm etkinliği: Yamaç paraşütü. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 13-26.

Ross, S. D. (2001). *Developing sports tourism - An e-guide for destination marketers and sports events planners*. National Laboratory for Tourism and eCommerce.

Scandizzo, P., Pierleoni, M. (2018). Assessing The Olympic Games: The economic impact and beyond. *Journal of Economic Surveys*, 32(3), 649-682.

Standeven, J., De Knop, P. (1999). *Sport tourism*. Champaign: Human Kinetics.

Toramanlı, A. (2014). Spor turizmde olimpiyat oyunları ve spor turizminin gelişimine katkıları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turco, D. M., Riley, R., Swart, K. (2002). *Sport tourism*. Fitness Information Technology.

UNWTO. (2023). *Sports tourism*. UNWTO: <https://www.unwto.org/sport-tourism>

Weed, M., Bull, C. (1997). Influences on sport tourism relations in Britain: The effects of government policy. *Tourism Recreation Research*, 22(2), 5-12.

WTO. (2019). *UNWTO Tourism Definitions*. UNWTO (World Tourism Organization): <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284420858> adresinden alındı

WTO, IOC. (2001). Sport and tourism. *Sport and Tourism 1st World Conference*. Barcelona: World Tourism Organization and International Olympic Committee.

Yasun, E., Kaynar, Ö. (2022). *Muş'un spor turizmi potansiyeli*. Duvar Yayınları.

Yeşil, M. (2015). *Antalya'da spor turizmi: Mevcut durumun tespiti*. Akdeniz Üniversitesi.

Yılmaz, A., Bayazıt, Ş., Kuleli, T. (2020). Türkiye'de turizm amaçlı su sporları düzenlemelerinin tarihsel gelişimi ve etkileri. 5. *Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu "Dijital Dönüşüm"*. İzmir.

Yılmaz, M. K., Yeşilyurt, F. (2020). *Sportif havacılık: Türkiye'deki havacılık faaliyetleri üzerine stratejik bir değerlendirme, temel sorun alanları ve çözüm önerileri*. iksad Publishing House.